

ספר סדר החיים

סידור ופירוש בדברי שו"ע
ונושאי כלים



פסקי הלכה למעשה מהגרי"א פארכהיימער שליט"א
והגרש"פ זיממערמען



ונלווה אליו קונטרס פירוש הקצר
משולב עם עיקר דברי הגו"כ

בחמלת ה' עלי
מאת

חיים בן אמו"ר הרה"ג ר' אברהם אהרן בלוט שליט"א

תמוז תשפ"ו
לייקווד יצ"ו

לכל ענייני הספר נא לפנות אל

חיים בלוט

2 Garden of Eden Drive

Lakewood, NJ 08701

(973) 905-3134



מכון עלה זית

עריכת ספרים מרישא עד גמירא
publish@alehzayis.com | 732.513.3466
FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

הסכמה על סדר החיים נדה

Elimelech Bluth
Brooklyn, N.Y.

אלימלך בלוט
ברוקלין נ.י.

302

י"ז סיון תשנ"ו שניאלין

הנה האבנך כפשוטו וכחזקתו אז במכא"ה דך שלנים נכדי בן בני מהולד'ר אים בלוט נ"ו
שהוא משני בחצי מילוני אל התורה אל המצוה שדור התורה, טמאן לבן אבולט לאוי
דולס חיבור יסודי בשלג באסכת נדה נקל בסס סדר חיים, שראית גיליונות ממנו נכתב מאז
סכת בלוט אלס אבא שהגפ' ישרה אזהירה ראוי אלוות אל שולחן חכים מאן חלבו דגן
המלוס בערה לאסקי ממחנא איבא זהוכתס, אצבא התורה יבב טיקולו ממחנתו וולד
ס הגדול יורה דגים נכתב אלא פה מיומא האכר' בזה חבג'כול תורה ומהאכידה.
הנ' פקע באהבא בול' ומענט בלוט אלס

איומלך בלוט

הנה הכתוב נכדי האבנך ממנה שהיה דגו ופגת' חקנע דני טלא יבא מחזת וכו' צבר שאינ
מחלק אל' בשט אל חסד'ם נני ממישי על גולה תשנ"ו שדור התורה נאמ איומלך בלוט

הסכמה על סדר החיים גדה

Yaakov E. Forchheimer
604 Sixth Street
Lakewood, N.J. 08701
(732) 364-4919

יעקב אפרים הכהן פארכהיימער
מו"ץ בק"ק
ליקוואד יצ"ו

٢٥٢

בסדר אחרי אולם (ס"ט אור ל"ו) הביא גלס דלבעה מנהרה
ממאשפץ צ"ל למר למצי לעולם אמרים לעולם דוסקים ב"ו למר
דקנים ב"ו לעולם וא"ו אמר דלעולם ב"ו דקנים צ"ל, הרי לזכרון לעולם
העמק (אם דלעולם) בעולם ואחר כך לעולם סגור העוסקים העולם עם
אזרני העמק. וביה סדר מבטי ה"ו ח"ס מאר ב"ו הרב אריה ל"ו
העולם צ"ל כ"ב דקנים צ"ל היה דור העולם ל"ו ח"ס ח"ס וביה ח"ס בסדר
מלך הורה.

ובהנהגה בא לפני מנהיג חיים בן משה אברהם אהרן בלום ללמוד נכד
 ידידי המפורסם מנהיג אהרן בלום ללמוד מחשבותיהם דברי מנהיג אהרן
 הרבני ספרו סדר הימים לחבר על צנין נקיה וראוי לסדר הצנינים
 באופן ברור להגות מספר הל"ס עם ביטוי בראשונים ואחר בסוף הל"ס
 יורק להראות איך באו הכוסקים להסקנותיהם על פי דברי הנ"ל ובהקשרם
 ודבר טוב עלה ללמוד בהדיוק לשאר הל"ס מנהיג חיים משהלשן ז"ל
 והל"ס חיים ז"ל
 וכן קראת קדוה ללומדי חס' נקד להראות איך ללמוד להגות מחשבות
 ולהחליט היותר על ההלכה ומנהג
 יצאנה היה המנהיג ללמוד אלה באהבה לא מרבה כל יאמר ואחרי צדק ספרים
 חסידים ובהיות מנהיג מורה בגלות
 על פי בארץ הנהיגה אור חיים ל' ולקח עמו בהר"ר א"י א"י הל"ס
 יורק א"י הכין סדרה נחמד

הסכמה על סדר החיים בב"ח ותערובת

Yaakov E. Forchheimer
604 Sixth Street
Lakewood, NJ 08701
732-364-4919

יַעֲקֹב אֲפֵרִים הַכֶּתֶךְ פֶּאֶרְכֵּה יִמְעַר
מִיָּץ בִּקֶּק
לִיקוּאוֹד יִצִּיר

[illegible]

הסכמה על סדר החיים בב"ה ותערוכת



65 Watford Way
London NW4 3AQ

020 8202 2263
020 8203 0610

beisdin@federation.org.uk
020 8203 0610

הרב שרגא פיבל הלוי זימערמאן
רב ואב"ד

י"ח סיון תשפ"ו

חזיתי איש מהיר במלאכתו ה"ה ידידי הרה"ג הנעלה בכל מדה נכונה ר' חיים [בן ידידי מנוער הרב הגאון מוה"ר אברהם אהרן] בלוט שליט"א אשר כתב ספר סדר החיים על הלכות איסור והיתר אשר עמל ויגע שנים רבות על הלכות אלו וזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא וכתב באופן בהירה - וגם לרבות שצירף כמה הערות ופסקים ממני אשר עברתי עליהם והם צטוטים באופן מדויק. ולדעתי הספר הזה יהיה לתועלת גדול בין ללומדים מופלגים ובין להמתחילים.

ולכן אמינא לפעלא טבא יישר ידי תיכון עם הרב המחבר שליט"א - ויה"ר שיזכה הרב המחבר שליט"א להמשיך עבודתו הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריאות הגוף ומנוחת הנפש ונחת ממשפחתו.

הכו"ח בהוקרה.

שרגא פיבל הלוי זימערמאן



הסכמה על סדר החיים בב"ח ותערוכת

Rabbi Moshe Chaim Kahan
10 Omni Court
Lakewood NJ 08701
732 363 0429

משה חיים כהנא
רב דבית מדרש אור יואל מאיר
דומ"ץ בישיבת בית מדרש גבוה

הנה אתא קמן האי גברא יקירא א' מבני החבורה מטובי לומדי בית מדרש גבוה הרב חיים בלוט נ"י השוקד על תלמודו, יושב בד' אמות של הלכה, יראת ה' היא אוצרו, ותלמודו בידו ספרו "סדר חיים" שהוא מסדר ומפרש דברי הש"ע ונושאי כלים בהלכות בב"ח, תערוכת, וספיקות. ואף שמאפס הכח וחוסר הפנאי לא היה בידי לעבור על ספרו, אבל כבר נשאתי ונתתי עמו באיזה ענינים ומצאתי שידיו רב לו בהלכות אלו. וכיון שכבר אתמחי גברא ואתמחי קמיע בספריו הקדומים שיצאו לאור בהסכמת הרבנים שליט"א אמרתי לברכו שיצליח להגדיל תורה ולהאדירה ויהיה ספריו לאחיעזר ולאחיסמך להחזירים על לימודם ויתקבלו בבית המדרש אצל הלומדים.

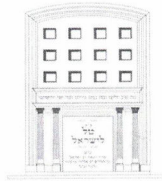
ע"ז באתי עה"ח

משה חיים כהנא

הסכמה על סדר החיים בב"ח ותערובת

Congregation Tal LeYisroel

Rabbi Boruch Ber Kahn



בס"ד

ק"ק טל לישראל

רב ברוך בער כהן, מרא דאתרא

בס"ד

ו' תמוז תשפ"ו

ראיתי את הספר סדר החיים על הלכות בשר בחלב ותערובות שחיבר ידידי
מוה"ר חיים בלוט שליט"א שהוא מחשובי ת"ח דשכונתנו הי"ו ויראתו
קודמת לחכמתו. ואמינא טוב שכן קרוב שזכה לחבר ספר ודבריו מסודרים
היטב מאירים ובהירים בחינת כי קרוב אליך הדבר וכבר איתמחי גברא
בספריו הקודמים שהוציא מכבר אשר שבחוהו הרבנים הגאונים ונתנו
מהודם עליהם בחיבה יתירה והנני לברך הרב המחבר שליט"א שיהנו רבים
מספרו וישר חיליה לאורייתא ללמוד וללמד בבריות גופא ונהורא מעליא עם
כל הברכות וההצלחות
בברכת כהן באהבה

דיוק גוי כג

הסכמות על סדר החיים גדה

יצחק מילר

הסכמות על סדר החיים הכשר כלים

RABBI SHMUEL FELDER
BETH MEDRASH GOVOHA
LAKEWOOD, N.J.

שמואל יצחק פלדער
דיין ומו"ץ בית מדרש גבוה
ליקוואוד, נ.י.

ח' אלול תשס"א לפ"ק

ראיתי החבור החשוב 'דרכי החיים' על עניי הכשר כלים, אשר חובר רבי ר' חיים בליש שליט"א. הספר מלא יצנת התורה ופיקח הסגיות בענין כדרכה של תורה, וניכר מאד נודל עמל בתורה לברר הנענים, ואף שלא היה לי טמא לעיון היטב בגוף החבור, מ"מ חזקת על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ולכן הנני לברכו שיזנה לברך על המגפר, ולהוסיף עוד כהנה וכהנה חבורים יקרים אשר בעז"ה יתקבלו בשמחה אצל הולמדים, ושיזנה ליישב באהלה של תורה לאורך ימים טובים ונעימים, ושימלא ד' כל משאלות לבו לטובה.

בחוברה ובכירה

אמא יצחק פלדער

קא זענען סדר דעם סדר החיים שחזיר לאורן חשוד של חיים קלם
על דענען קענישע וסכר כלם וזאמען שטאט שוין העניש קלם טרען בא יחזק
אן פארט אוליך אדאן האגשטע אפיין קעלכע לייגט אפ זיכע דאזען קלם פלדער
פ' יאנוואר, פארטען דערזען בקודם פלדער זיך האקטן דערזען
אדער גאטען
ד' חודש טבת שנת תשס"א

ב"ד

ס' טבת תשס"ב

האגאט פארטען חשוד פלדער פ' א' א' פלדער פלדער
קדד בו ידד ודד איינע אונזן, אונדזן פ' א' שטעטל-דערזען
האגאט פלדער פ' א' א' פלדער פלדער, פלדער פלדער פלדער
יבנען, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער
פ' א' א' פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער
האגאט פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער
פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער

פלדער פלדער

האגאט פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער
האגאט פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער
האגאט פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער

האגאט פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער

האגאט פלדער פלדער, אונדזן פלדער פלדער, אונדזן פלדער

לכבוד בני אהובי, שוקד על התורה, אברך כמדרשו הרב הגאון ר' חיים שליט"א

תגל נפשי בראותי פרי רוחך המפואר, שאתה זוכה כעת להוציא חלק שלישי של 'סדר החיים', על עניני בשר ב'ח'ל'ב, וכדרכך בקודש אתה מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא, ומסדר ומברר הדרכים השונים בסוגיות הגמרא על פי הראשונים בטוב טעם ודעת, ובזה הראית לדעת את מקורם של הפוסקים בשו"ע, איך שכל אחד הגיע לשיטתו. ואתה הולך ומתגבר ביתר שאת וביתר עז, וחוט המשולש לא במהרה ינתק, בעזה"י.

אודה לה' שברוב יגיעתך בתורתנו הק' זכית זה עתה לקבל סמיכת חכמים להוראה, ממעב"ת של הגאונים החשובים ראשי הישיבה דבית מדרש גבוה שליט"א, והוא פרי עמלך יותר מעשר שנים של שקידה בתורה בעיון רב, וזכית ללמוד וללמד ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, והפליגו הגאונים אלו בשבחך, וכתבו שאתה בעל כשרון עמקן ובעל סברא ישרה ונועד לגדלות, והוסיפו לכתוב דגם התעלית ביראת ה' שזו היא עיקר קיומו של חכמת התורה, ואשריך שזכית לכל זה, ויגעת מצאת תאמין.

ועדיין עומד מול עיני, בעת שהיית עסוק בספרך הראשון, והיה אאמו"ר זצ"ל מגיע מפעם לפעם לעיר התורה דליקוואוד, ישבת אצלו ודנת לפניו בהרבה פסקי הלכות, והוא נשא ונתן אתך בשעשוע אורייתא, והתפעלתי איך שתבע ודרש ממך לדקדק בעריכת הדברים באופן בלתי רגיל, ואמנם כן שבכל דבר ודבר בתורתנו הקדושה צריכים לדקדק הדק היטב, ובפרט בעניני הלכה, אבל כמדומני שהיה לו לאאמו"ר כוונה מיוחדת בדרישותיו ממך, שהוא ראה בך, בטהרת לבך ובכשרונותיך הברוכים, שעדיך לגאון, ושעתידך להיות מורה הוראה בישראל, ולכן הדריכך בדקדוק ההלכה, באותו דקדוק שהוא בעצמו קבל מרבו הגדול רשכבה"ג מרן ראש הישיבה זצוק"ל הלכה פסוקה וברורה בתכלית הדקדוק והאמת, כנתינתה מסיני.

ומה מאוד שמח ליבי בראותי שנתת לב גם לשמש ת"ח, ולדבק בעפר רגליהם וזכית לשמש הרבה רבנים גאונים ובמיוחד הרה"ג הגדול ר' יעקב פארכהיימער שליט"א, ומעלה זו של דיבוק בת"ח חקוק בלבך ונבלע בדמך ממה שראינו גודל התמסרות והתדבקות של זקנך הגאון הגדול זצ"ל שזכה להסתופף בצלו של רבו הגדול זצוק"ל וזכה לאור באור תורתו הק', וזכה בזה להיות משלשלת הזהב של מסורת התורה בדורינו. ועל דרך זו התחנכך, והוא לי לעונג רוח לראותך ממשיך בדרך זו.

ואני תפילה שתזכה להמשיך להצליח בלימודך הפוריה ותלך מחיל אל חיל, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בכל מקצועות התורה, ולהמשיך בשלשלת הזהב של הוראה שיש לנו בירושת אבותינו, בעזה"י.

למלא תקפידך בחיים הזמין לך הקב"ה, המזווג זיווגים לפי מעשיו של אדם, אשה חשובה כלילת המעלות אשה כשירה העושה רצון בעלה, ובטח בה ליבך, בהיותה מסורה לך ולכל עניניך בלב ונפש, עומדת לימינך לחזקך ולעודדך באופן נפלא ביותר, ובזה משותפת היא בעבודתך הפוריה. גדולתה נובעת מרום מעלת משפחת חמיק וחמותיך היקרים שליט"א, בית של תורה ומעשים טובים בהצנע לכת עם ה' אלקיך, אשר כל דרכיהם דרכי נועם וכל נתיבותיהם שלום, והם עומדים לצידכם בעזר וסיוע, ומטיבים בלב רחב ועין טובה ויפה יותר מן המצוי.

ומה גדלה חלק אמך תחי' לאיו"ש בכל הצלחתך, אשר משקיעה כל לבה ונפשה לטובתך, ותמיד דעתה עליך ומשפחתך שתוכל להמשיך בעבודתך הקדושה, מתוך נחת והרחבת הדעת בס"ד, ושמחה מיוחדת לנו לראות שזכית לזיכוי הרבים, להרבצת תורה בהוצאת הספר החשוב הלזה, שהוא עדות לשעות ארוכות של עמלה והשתקעות בים התורה, ומה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. אנכי אשמח בה'.

באהבה רבה,

אביך

בס"ד

כ"ו סיון תשפ"ו

לכבוד חתני היקר הרה"ג ר' חיים בלוט שליט"א

שמח ויגל לבי בראותי יציר כפיך ספר 'סדר החיים' על הלכות נדה יוצא לאור. והוא פרי עמלך שעמלת בהתמדה רבה וביגיעה עצומה לברר הלכות נדה מתוך שרשם בסוגיות הש"ס ודברי הראשונים, ולסדרם באופן שיקל על הלומד להשיגם.

גם הוספת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא לסדר עיקר הפסקי דינים שיוצאים מתוך דברי השו"ע ונושאי כליו. ומתוך שקיימת דברי המשנה 'והוי שותה בצמא את דבריהם' לברר וללבן הדברים אצל גדולי הפוסקים ובפרט אצל הגאון ר' יעקב אפרים פארכהיימער שליט"א, עלה בידך גם לברר מקחו איך מורין בהם למעשה ולפרסמם למבקשי דבר ה' זו הלכה.

ואקוה שספרך הנפלאה יתקבל ברצון כי מדרשא, ובעזה"י יהיה תועלת רבה ללומדי עניני נדה להאיר הדרך מסוגיא דשמעתתא עד ההלכה למעשה.

ובעמךך לברך על המוגמר להוציא לאור כזה ספר, עלי להכיר הגידולים שגידלך הם הורריך החשובים שיחיו שגידלך בבית מלא אהבה ושמחה וחינכו אותך בחשק גדול ללימוד התורה וקיום מצוותיה. ואביך הר"ר אברהם אהרן בלוט שליט"א מרביץ תורה ויר"ש לעדרים זה כמה שנים, הוא בן להגאון הפוסק ר' אלימלך בלוט שליט"א ששמש את פני מרן רבי משה פיינשטיין זצוק"ל ודולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ואתה זוכה להתקרבות מיוחדת עמו ולהדרכתו בדברי הלכה ואורחות חיים. והתורה חוזרת על אכסניה שלה גם מבית זקנך הגאון ר' מרדכי וינברג זצוק"ל מגדולי ראשי הישיבות, 'וחוט המשולש לא במהרה ינתק'.

והנני לברכך שתזכה כל ימך לשבת באהלה של תורה מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת, ועוד יפוצו מעינותיך חוצה מים 'חיים'. ויחד עם נוות ביתך החשובה תחי' תזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, אמן כיה"ר.

יעקב בצלאל שור

הקדמה

אודה ה' בכל לבב על כל החסד והטובה שעשה ועושה עמדי מעודי עד היום הזה, ואשר שם חלקי מיושבי ביהמ"ד וללמוד תורתנו הקדושה, ובטובו הגדול זיכני ללמוד הסוגיות של הכשר כלים ולהעלות תוכן הסוגיות וסידורן על הכתב. ויחד עם ההודאה על העבר אני תפילה על העתיד, שאזכה להוסיף וללון באהלה של תורה, ונהיה אנחנו וצאצאינו יודעי שמו ית' ודבקים בתורתו, בשפע ברכה ברוח וגשם כל הימים.



שם הספר נקוב 'סדר החיים' על שם מטרתו בעזה"י לסדר ולפרש דברי השו"ע, רמ"א, ועיקר דברי הש"ך והט"ז, רעק"א, ופתחי תשובה עפ"י סוגיות הגמ' והראשונים בענייני בשר בחלב, תערובת, וספיקות.

בהרבה מן הנידונים של הפוסקים הנ"ל הובאו בהערות פסקים למעשה שהשיב לי מורי ורבי הגאון רבי יעקב אפרים הכהן פארכהיימער שליט"א דומ"ץ בעיר לייקוואוד, ומורי ורבי הגאון רבי שרגא פייבל הלוי זיממערמאן שליט"א רב ואב"ד פעדערישן לונדון. ליתר דיוק וזהירות הצעתי לפנייהם שוב את הדברים לפני ההדפסה כדי לאשר את הנכתב בשמם, ונחה דעתם להדפיסם בזה וכמוזכר בהסכמותיהם על הספר.

לספר נלווה קונטרס 'פירוש הקצר' על דברי השו"ע והרמ"א ועיקר דברי הנושאי כלים, ואני מקווה שבעזה"י יהי תועלת לחזרה.



ברכת תודה מיוחדת אביע למעב"ת הג"ר יעקב אפרים הכהן פארכהיימער שליט"א והג"ר שרגא פייבל הלוי זיממערמאן שליט"א, על הקדישם ממיטב זמנם בטובת עין ושימת לב להורני הדרך בהבנת והעתקת דבר הלכה ברורה ומכוונת לאמיתה, אשר רק בעזרתם הצלחתי לסקל הדרך ולסוללה בפני המעינים.

חובתי להכיר טובה מעומק הלב לידיד נפשי הרב ר' אברהם ישעיה אלינסון שליט"א, חברותא שלי לסדר הלילה זה כמה שנים, על אשר בטוב ליבו ועין יפה ובסבר פנים יפות תרם רוב ההוצאות של הספר, הלימוד עמו הוא הנאה ועונג עבורי.

ברכת תודה לסבתא שלי מרת דבורה שור תחיה, ומורי חמי, וכן לשלושת גיסי שהם יקרים לי, הלא הם: הרב ר' יהודה גרטנר שליט"א, הרב ר' מנחם בוקוילד שליט"א, הרב ר' צבי שור שליט"א, אשר תרמו בעין יפה להוצאת ההדפסה.

תודתי נתונה לידיד נפשי הרב ר' שמואל יצחק אלפערט שליט"א שלמדתי עמו בחברותא כמה שנים, ומה רבה התועלת היה לי מהבהירות והעמקות שלו בלימוד, והי' לי לפלא השמחת התורה ושמחת החיים שיש לו, ומה מאד נהנתי מחבר טוב כמותו, וכן נהנין ממנו עצה ותושיה.

וכן תודתי נתונה לידיד נפשי הרב ר' אברהם קפלן שליט"א, על שהקדיש ממיטב זמנו בטובת עין ושימת לב והגיה והעיר ותיקן והוסיף דברים נכבדים ביותר לתוכנו של הספר כדי ה' הטובה עליו, ויש לצרף לזה גם האחים החשובים קצנשטיין מקהל יוצאי אשכנז, הרב דוב ברוך שליט"א, והרב אברהם יהושע העשיל שליט"א, שהגיהו חלק מהספר.

אציין לברכה הידידים שלי שבמשך כמה שנים למדתי עם כל אחד מהם קצת מעניינים אלו, הלא הם: אחי אהובי וידידי הרב ר' מרדכי בלוט שליט"א, הרב ר' אברהם ישעיה אלינסון שליט"א, הרב ר' שמואל נח

הקדמה

שליט"א, הרב ר' אשר וויינרעב שליט"א, הרב ר' איתמר אלון שליט"א, הרב ר' חזקי אדלר שליט"א, ומכולם היה לי רב התועלת.

ותודתי אביע גם להג"ר יחיאל מיכל שיינרמאן שליט"א ראש כולל אסוקי שמעתתא, ולהרב ר' אברהם האברפעלד שליט"א מנהל ותומך הכולל, ולהגאונים שליט"א ראשי הישיבה של בית מדרש גבוה אשר זכיתי ללמוד עניינים אלו תוך בית מדרשם.

זכיתי ללמוד ולהתפלל אצל הגאון ר' שמחה קלאור שליט"א רב וראש כולל זכרון חיים יוסף, וגם לו אביע תודתי לכל מה שהוא עושה בשבילנו בעין טובה ובעין יפה, ובפרט על הסיוע הנכבד ביותר להוצאות ההדפסה.



כאן מקום איתי להוקיר את רבותי מכל השנים, ומה ברורה הגדרתו של מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה (בהקדמה לחלק ד') וז"ל, שאף כשאיכא המפרשים שחיברו גדולי עולם מכל הדורות שלפנינו, צריך לרב גדול מובהק שילמד איך להבין וכו', שבלא חכמי התורה וכו' לא היו יודעים איך להבין תורה שבע"פ, עכ"ל.

על כן חובתי להכיר טובה לכל רבותי שבישיבת תלמידי טלז ריווערדייל, אשר פתחו לי שערי אורה והדריכוני בנתיבות יושר להבין ולהשכיל בדברי תורתנו הק', הלא הם: מעכ"ת ראש הישיבה הג"ר אברהם אזבנד שליט"א. ועל צבאו: הרב הגאון ר' אברהם מרדכי סווערדלאף שליט"א, הרב הגאון ר' יהודה דניאל גאלדברג זצ"ל, הרב הגאון ר' משה חיים פרייט שליט"א, הרב הגאון ר' יהודה ליב פישער שליט"א, הרב הגאון ר' יעקב טויבער שליט"א, הרב הגאון ר' יהודה גולדנברג שליט"א.

וברכת תודתי תעלה למרנן ורבנן, ראשי הישיבה בית מדרש גבוה שליט"א, אשר בצילם חמדתי וישבתי באכסניא של תורה.



מעומקא דליבאי אביע תודה לאבי מורי הרב ר' אברהם אהרן בלוט שליט"א, ולאמי מורתי תחי' שמסרו לבם וכל כוחם לגדל אותי על דרך התורה. וכן למו"ח הרב ר' יעקב בצלאל שור שליט"א ולחמותי שתחי' שהכניסו אותי בנעימות נפלאה למשפחתם ונתנו לי האפשרות ללון באהלה של תורה. ולא הם תחילת הקדושה, אלא כן השרישו להם הוריהם, זקני הנכבדים כ"א בשמו הטוב מבורך: הג"ר אלימלך בלוט זצ"ל רעייתו הרבנית מ' שיינא רבקה ע"ה; הג"ר מרדכי וינברג זצ"ל, ראש ישיבת מרכז התורה במונטריאל, ולהבחל"ח רעייתו הרבנית שתחי'; הרבני הנכבד איש חמודות מוה"ר בנימין שור ז"ל ולהבחל"ח רעייתו שתחי', הג"ר מאיר הארטשטיין שליט"א ורעייתו הרבנית שתחי'.

ואחרון אחרון חביב, אודה לנו"ב העומדת לימיני בנאמנות, וכל מה שיש לי מחמתה הוא.

ותפילתי להשי"ת שלא תמוש התורה מפיהם ופי זרעם ומפי זרע זרעם מעתה ועד עולם, ויזכו לגדל בניהם ונכדיהם על דרך התורה והיראה, ויארין להם הקב"ה ימיהם ושנותיהם מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת.

ספר סדר החיים

בשר בחלב
תערוכות

סידור ופירוש
בדברי שו"ע
ונושאי כלים



פסקי הלכה למעשה
מהגרי"א פארכהיימער שליט"א
והגרש"פ זימערמען שליט"א

הלכות בשר בחלב פז - א כתוב בתורה, (א) לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג - יט, לד - כו, דברים יד - כב) ג' פעמים; אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה. (ב) והוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול, (ד) אבל מדרבנן אסור בכל ענין. הגה: (ה) כל זשר צמלז שאינו אסור מן התורה, מותר צהנאה. (טור ואסור והימר הארוך כלל ל').

סדר החיים

חלק א' סידור ופירוש סדר החיים

סימן פ"ז

פז - א

(א) ג' איסורים (אכילה, הנאה, בישול),
(ב) אינו דרך בישול הוי דרבנן.

ג' איסורים שו"ע

(א) כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה. כתוב בתורה ג' פעמים לא תבשל גדי בחלב אמו. בפרשת משפטים (שמות כג - יט), ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. ב. בפרשת כי תשא (שמות לד - כו), ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. ג. בפרשת ראה (דברים יד - כא), לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תחננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו.

ואיתא בגמ' (חולין קטו), דבי רבי ישמעאל תנא לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בשול, ע"כ.

דרך בישול

(ב) והוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול. איתא בגמ' חולין (קק), אמר ליה רבא דרך בישול אסרה תורה, ע"כ. וכתב הרשב"א בתורת הבית הארוך (בית ג שער ד פג): דזהו משום דשינה הכתוב והוציא האיסור אכילה והאיסור הנאה בלשון בישול, וכדהבאנו לעיל אות א' דבי רבי ישמעאל תנא לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה. [ועיין עוד בגמ' סנהדרין (ד), אמר קרא לא תבשל גדי, דרך בישול אסרה תורה, ע"כ].

כבוש ומליחה לאו דרך בישול

הנה בגמ' אינה מפורשת אלא אופן א' של בישול דנחשבת לאינו דרך בישול, והוא בישול ע"י כבוש, דאיתא בגמ' פסחים (דמ), אלא דאי תרו ליה (הבשר) כולי יומא בחלבא (דהיינו כבוש) שרי, ע"כ. וכתב הש"ך (ס"ק א) דגם מליחה אינה דרך בישול.

והמקור דמליחה לא הוי דרך בישול הוא מהאגור (סימן אלף רנד), ועיין בפרי חדש (אות ב)

שו"ע,
ש"ך (א),
פרי חדש (ב),
ביאור הגר"א (א),
פמ"ג (מ"ז א),
רעק"א (א א),
חוות דעת (א),
פ"ת (ג א).

א. והשיב לי הגאון רבי שרגא פייבל הלוי זימערמאן שליט"א דאם ישראל משלם להחנות כדי שיתנו מאכל של בשר בחלב לעכו"ם, אין זה מקרי נהנה מבשר בחלב כיון דמעולם לא הי' לו בעלות על האוכל, ורק מקרי דהיה לו טובת הנאה מהבשר בחלב. וכמו כן אמר דמותר לישראל לקנות עבור העכו"ם מאכל של בשר בחלב במעות של העכו"ם.

סדר החיים

דכתב דהאגור חידש כן מסברא דלמד מליחה
מכבישה 'דכי הדדי נינהו'.

ג' אופני בישול דחידש הפרי חדש
דאכתי נחשבות דרך בישול:
א. צלי. ב. עירוי. ג. טיגון.

מח' פרי חדש וחוות דעת
אם צלי הוא דרך בישול.

כתב הפרי חדש (אות ב) דצלי נחשב דרך בישול.
והביא ראיה מהא דקרבן פסח דינו בצלי
ואפילו הכי מצאנו גביה לשונות של בישול,
כדכתיב (דברים טז-יד) 'ובשלת ואכלת', וכן
'ויבשלו את הפסח' (דברי הימים ב לה-ג), ורעק"א
בהגהות (אות א) מציין לדבריו.

וכן פסק בביאור הגר"א (אות א) וטעמו הוא משום
דכל שהוא ע"י אור נחשב דרך בישול, וכן
פסק הפרי מגדים (שפתי דעת אות א), וחכמת אדם
(מ - א).²

אמנם החוות דעת (אות א) פסק דצלי לא הוי דרך
בישול,³ עיין שם טעמו. וכן מבואר מהם
של שלמה (חולין פרק ז סימן מה) וז"ל, ואף דאיכא
למימר דמתחילה לא נאסר בשר בחלב בלא
רוטב, דדרך בישול אסרה תורה, ולא מה שקבל
טעם זו מזו, עכ"ל. ועיין ברעק"א והפתחי תשובה
(אות ג) דצינו לדבריו.

מח' פרי חדש ויד אברהם
אם עירוי (קליפה) הוא דרך בישול.
הנה קיימא לן דעירוי מבשל כדי קליפה, ויש
לעיין אם בישול ע"י עירוי נחשבת דרך
בישול, או דכיון דמחמת קלישותו לא נחשבת
בישול מעליה הוא הדין נמי שאינה נחשבת
כדרך בישול.

ודעת הפרי חדש הנ"ל (אות ב) להחמיר דנחשבת
כדרך בישול, וכן הביא רעק"א הנ"ל
בשמו, וכן פסק הפרי מגדים (הקדמה לבשר בחלב
בד"ה עוד אדבר כמעט רגע).

אמנם היד אברהם כתב דמבואר מהר"ן (סוף
הסוגיא של חנ"נ מד: מדפי הרי"ף) דבכל אופן
דהבישול אין ביכלתו אלא להבליע רק כדי קליפה
זהו סימן דלא הוי דרך בישול.⁴

מח' פרי חדש וסולת למנחה
אם טיגון הוא דרך בישול.

הפרי חדש הנ"ל (אות ב) כתב דטיגון ג"כ
הוי בכלל בישול, וכתב שם שהוא
יותר דרך בישול מצלי, עיין שם, וכן פסק
בחכמת אדם (מ - א). אמנם הסולת למנחה
(סוף ספר מנחות יעקב כלל פה דין ג) כתב דאיפכא
מסתברא, דצלי הוי בכלל בישול, אבל טיגון
אינו בכלל בישול. ופסק הפרי מגדים

ב. והשיב לי הגאון רבי שרגא פייבל הלוי זימערמאן שליט"א להחמיר כדעת הפרי חדש והפרי מגדים, ויש לסמוך על
החוות דעת רק במקום הפסד מרובה, או לענין הנאה מנבילה בחלב דהוי ספק ספיקא, דיש לצרף השטות בראשונים (חובא
בפתחי תשובה אות ו, והבאנו דבריהם לקמן בסעיף ג אות ג) דמותר להנות מנבילה בחלב.

ג. וכתב החוות דעת להוכיח דבריו מהסוגיא בסנהדרין (ד-ט), דאיתא שם דכו"ע מודה דגבי הפסוק של לא תבשל גדי בחלב
אמו, אמרינן יש אם למקרא דהיינו 'חלב' ולא למסורות דהיינו 'חלב', ולמסקנא אמרינן שם הטעם משום דעל כרחק אינו
שייך לומר חלב כיון דלא הוי דרך בישול אלא טיגון בחלב, ומבואר דטיגון וכל שכן צלי לא הוי דרך בישול. ועיין בפרי
חדש דמדחה הראיה דאע"פ דטיגון וצלי הוי דרך בישול מכל מקום אין זה עיקר לישנא דבישול, ואם כן קאמר הגמ' דעל
כרחק דאין כוונת הקרא לחלב, דאי הוי כוונת הקרא לחלב לא הוי ליה לומר לישנא דבישול כיון דאין זה עיקר לשון בישול.
ועיין עוד בדבריהם דהביאו כמה ראיות ודיווחים.

ד. והשיב לי הגאון רבי שרגא פייבל הלוי זימערמאן שליט"א להלכה להחמיר כדעת הפרי חדש.

סדר החיים

(משבצות זהב אות א בד"ה והנה) דיש להקל בטיגון במקום הפסד.^ה

אין בישול אחר בישול,
בישול דאורייתא אחר בישול דרבנן,
נתבשלו תחילה שניהם בפ"ע.

רעק"א (א ג),
פ"ת (ג ג).

(ג) כתב בהגהות איסור והיתר הארוך (ט-ז) דאם עירב בשר עם חלב באופן שאסורה מדרבנן וכגון ע"י כבוש ומליחה, אכתי אסור לבשל החתיכה של בשר דאם כן יתבשלו הבשר והחלב הנבלע בו באופן האסורה מדאורייתא, ועד עכשיו נתערבו יחדיו רק באופן האסורה מדרבנן, והובאו דבריו ברעק"א, וכן פסק בפתחי תשובה (אות ג).

ומד"ק מזה הפרי מגדים לקמן ריש סימן ק"ה (משבצות זהב סוף אות ב) ורעק"א בהגהות הכא (אות א) דאם אמנם נאסר מכבר מדאורייתא שוב לא שייך בו איסור בישול דאין בישול אחר בישול [ועיי' לקמן ברמ"א בסעיף ו' אות ז' דהבאנו דנחלקו בזה הכרתי ופלתי והפרי מגדים], והפרי מגדים מסיים שם דצ"ע [ויש להעיר דבסעיף ו' פסק הפרי מגדים דיש בישול אחר בישול], והובא דבריו שבסימן ק"ה להלכה בהגליון מהרש"א אצלינו (אות ב).

ומכל מקום כתב הפרי מגדים שם בסימן ק"ה דאפילו אי נאמר דאין בישול אחר בישול בבשר בחלב מכל מקום אם הבשר והחלב שניהם נתבשלו לחודייהו פשוט דאסור לבשלם שוב ביחד ולא אמרינן בזה אין בישול אחר בישול, וגם זה הובא להלכה בהגליון מהרש"א אצלינו (אות ב).¹

(ד) אבל מדרבנן אסור בכל ענין. כתב הרשב"א בתורת הבית הארוך (בית ג שער ד פה) דמבואר מהסוגיא של צורר אדם בשר וגבינה (חולין קז), דאע"פ שבשר בחלב אינה אסורה מדאורייתא אלא אם כן נתערבו בדרך בישול, מכל מקום מדרבנן אסור לאוכלם ביחד, [ורואין את זה מן הגמ', דהרי איסור זו של נגיעת הבשר בחלב הוא כדי שלא יבואו לאוכלו ביחד].

דעת רוב הפוסקים דכל בשר בחלב דרבנן מותרת בבישול והנאה

רמ"א,
ט"ז (א),
ש"ך (ב),
רעק"א (ב).

(ה) כל צער נחלץ שאינו אסור מן המורה, מותר צהנאה. דין זה כתב האיסור והיתר הארוך (ז-ה) בשם המרדכי, וכן פסק בשו"ע לקמן בסוף סימן צ"א בסעיף ח'. וכתב הש"ך (ט"ק ב) דכן הוא דעת הרמב"ם, דפסק הרמב"ם (מאכ"א פרק ט הלכה ד) - כפי דעת המגיד משנה - דבשר עוף בחלב מותרת בבישול והנאה כיון דהוי דרבנן, וכתב הש"ך דכן ביארו שאר האחרונים (ואפילו המהרש"ל) בדעת הרמב"ם (חוץ מהב"ח), וכן פסק בשו"ע לקמן בסעיף ג', וכן פסק בחכמת אדם (מ-ב).

וביאר המגיד משנה המקור לדין זה וז"ל, ולא יפו כחם מבשר בהמה טהורה עם חלב טמאה שמתירין בבישול ובהנאה, עכ"ל. ודין זה של בשר בהמה טמאה עם חלב טהורה או איפכא דמותרת בבישול והנאה הוא משנה בדף קי"ג, והובא בשו"ע לקמן בסעיף ג', ושם הובא מח' הש"ך והט"ז לעומת הב"ח אם עכ"פ גזור על האכילה כמו בחיה ועוף או דלא גזור כלל כיון דבלאו הכי אסורה משום בשר בהמה טמאה, עיין שם.

ה. וכן השיב לי להלכה הגאון רבי שרגא פייבל הלוי זיממערמאן שליט"א, אי לאו שהוא נבילה בחלב דאז יש להקל משום ספק ספיקא, דיש לצרף השיטות בראשונים (הובאו בפתחי תשובה אות ו, והבאנו דבריהם לקמן בסעיף ג אות ג) דמותר להנות מנבילה בחלב.

ועוד השיב לי דבישול ע"י deep frying נחשב דרך בישול.

ו. והשיב לי הגאון רבי שרגא פייבל הלוי זיממערמאן שליט"א להלכה כדברי הגליון מהרש"א בב' נידונים אלו.

ספר
סדר
החיים

בשר בחלב
תערוכות

קונטרס פירוש הקצר
משולב עם
עיקר דברי הגו"כ

יורה דעה פז בשר בחלב

הלכות בשר בחלב

סימן פז. דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול, ובו י"א סעיפים:
א כתוב בתורה, לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג - יט, שמות לד - כו, דברים יד - כה) ג' פעמים; אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה. והוציא אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול, אבל מדרבנן אסור בכל ענין. הגה: כל זשר צחלצ שאינו אסור מן התורה מותר צהנאה. (טור ואיסור והיתר הארוך כלל ז').
ב גדי לאו דוקא דהוא הדין שור שה ועז. ולא שנא בחלב אִם ולא שנא בחלב אחרת אלא שדבר הכתוב בהווה. ג אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אבל בשר טהורה בחלב טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה מותרים בבישול ובהנאה.

סדר החיים

חלק ב' סדר החיים - פירוש הקצור

סימן פ"ז

דלא נקט הרמ"א בישול זהו משום דלא תיפוק מיניה טעות לומר דאם נתערב חלב בהבשר שלא כדרך בישול דמותר שוב לבשלו, ופסק או"ה דשוב אסור לבשל הבשר דעכשיו יתבשלו ביחד, ועוד מדייק רעק"א מדברי או"ה דאם אכן נתבשלו ביחד ליכא איסור לבשלם שנית דאין בישול אחר בישול, ולקמן בסעיף ו' הבאנו מח' אחרונים (בזה).



סעיף ב גדי לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה, ועז. ולא שנא בחלב אִם ולא שנא אחרת אלא שדבר הכתוב בהווה (כל זה יליף הגמ' חולין דף קי"ג מדרשות, עיי"ש).



סעיף ג (כל הדינים שהביא המחבר בסעיף זה נלמדים מדרשות שהובאו בגמ' חולין דף קי"ג) **אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה מותרים בבישול**

סעיף א כתוב בתורה, לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים; אחד לאיסור בישול (הפ"ת הביא מה שדנו הפוסקים אם הדלקת נר של חמאה שיש בה בליעות של בשר נחשבת בישול בב"ח או שריפה, ודנו בזה גם לענין בישול אחר בישול, וכן באיסור הנאה ואם יש איסור הנאה בנר חנוכה כיון דמצות לאו להנות ניתנו),
ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה (הפ"ת הביא מה שפסק הרמב"ם דבשר בחלב וכלאי הכרם שאני משאר איסורים דאסורים אפילו שלא כדרך הנאתן, הפ"ת הביא מה שדנו הפוסקים לקמן צ"ד - ג' אם מותר להאכיל בב"ח לבהמה שאינו שלו). **והוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול** (כתב הש"ך דכבוש ומליחה אינם דרך בישול, רעק"א הביא בשם פר"ח דצלי, טיגון, וכדי קליפה עיי' עלאה חס ותתאה ציון כולהו נחשבים דרך בישול, ועל כל ג' דינים אלו נחלקו בה אחרונים), **אבל מדרבנן אסור בכל ענין.**

הגה: כל זשר צחלצ שאינו אסור מן התורה מותר צהנאה (ובישול; וכתב רעק"א דהא

ג' איסורים;
א. אכילה.
ב. בישול.
ג. הנאה.
אינו דרך בישול

גדי
וחלב אמו
לאו דווקא

בהמה טמאה,
חלב טמאה,
חיה, עוף,
דגים, חגבים,
חלב שקדים.